

KALBOS KULTŪROS PRIEANGIUOS

Lekt. Joana Pribušauskaitė

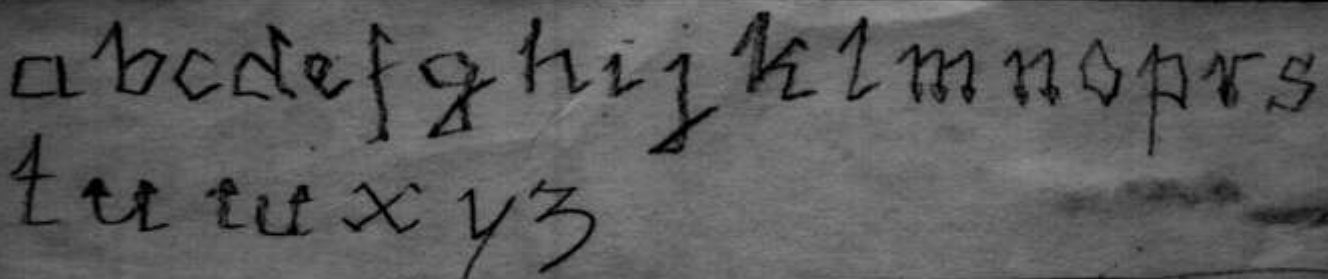

Vertinant kalbėjimo ar rašymo taisyklingumą dažniausiai pastebimos žodyno klaidos ar netikslumai. Turbūt ne vienam ausį rėžia ar akis bado veiksmažodis gautis: Taip gavosi, kad į susitikimą pavėlavau; Norėjom geriau, o gavosi kaip visada. Manau, kad dauguma mokančių lietuvių kalbą tikrai žino, kad veiksmažodis gautis nevertotinas norint pasakyti, kad kas nors savaime **atsitinka, pasidaro, išeina**, yra. Taigi reikėtų sakyti: Taip atsitiko, kad į susitikimą pavėlavau; Norėjom geriau, o **išėjo** kaip visada. O vartojamas šis veiksmažodis reikšme gaivintis, stiprėti, atgyti, sveikti: *Mūsų mama vis po truputį gaunasi; Gaunasi daržai po lietaus* (LKŽ). Beje, ši žodyno klaida yra įtraukta į didžiųjų kalbos klaidų sąrašą (žr. <http://www.vlkk.lt/lit/klaidos/zodyno4.html>).

Dažnai, ypač norint moksliskumo regimybės, vartojamas nelietuviškas vedinys **įtakoti**. Nelietuviškas jis yra todėl, kad pasidarytas pagal kitų kalbų (greičiausiai rusų) pavyzdį, nes lietuvių kalboje su priesaga -oti iš abstrakčios reikšmės daiktavardžių veiksmažodžiai nedaromi

(pavyzdžiui, iš abstrakto *išvada* nėra kokio nors **išvadoti* ar iš pagarba – **pagarboti*) Štai svetainėje <http://www.klauskkunigo.lt> skaitau anonimo klausimą: *Kodėl Bažnyčia agresyviai siekia įtakoti dirbtinio vaisingumo įstatymą?* Ir labai džiugu, kad atsakyme tos klaidos nėra. Tikiuosi, kad atsakytojas žinojo: **įtakoti** – nevertotinas, nelygu stilius ar kontekstas tas veiksmažodis keistinas kitais: (pa)veikti, **formuoti, daryti įtaką, turėti įtaką /įtakos**. Taigi taisytina: *Muzika, kurios žmogus klausosi, gali įtakoti (=veikti, paveikti) jo elgesį, mąstymą ir charakterį arba ... gali turėti įtakos jo elgesiui...; Ar bendruomenė gali įtakoti žmogų (=daryti įtaką žmogui).*

Erzina pašnekovus beprasmiš ir besaikis *ta prasme*, iš *tikrųjų* kartojimas. „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“ pateikiamos tokios žodžio **prasmė** reikšmės: 1. vidinis loginis turinys, pvz.: *tiesioginė, perkeltinė sakinio, žodžio prasmė*; 2. tikslas, pagrindas, pvz.: *Ar čia buvo prasmės taip daryti? Gyvenimo prasmė*. Nei apie vidinį loginį turinį, nei apie tikslą, pagrindą nekalbama šiuose sakiniuose: *Mes ta prasme susipykom; Paprasčiausiai mes dainuojam ta prasme, kad įgytume populiarumą*. Suprantama, kad nereikia nei ta prasme. Beje, prieš kelerius metus Valstybinės kalbos komisijos svetainės (www.vlkk.lt) lankytojai šį pertarą išrinko bjauriausiu piktžodžiu. Toks pat ir pertaras iš *tikrųjų* – kai kurie kalbėtojai jį kartoja kas antras žodis, galbūt siekdami įtikinti savo minčių tikrumu. O ar nebūtų įtaigiau parinkti tikslų, taiklų žodį, be tiesmuko teigimo, kad taip yra iš *tikrųjų*?

Liturginės laikysenos ir veiksmai

Nusilenkimas Dievui

Žodis „liturgija“ yra kilęs iš graikų kalbos žodžio leitourgia. Klasikinėje graikų kalboje tai reiškia viešą veiklą žmonių labui. Liturginė konstitucija, išleista 1963 metais Vatikano II Bažnyčios Susirinkimo, liturgiją apibrėžia taip: *Liturgija laikoma Jėzaus Kristaus kunigystės uždavinio vykdymu, kur regimais ženklais išreiškiamas ir kiekvienam savitu būdu įvykdomas žmogaus pašventinimas, ir mistinis Jėzaus Kristaus Kūnas, būtent jo galva ir nariai, pilnu ir viešu kultu garbina Dievą* (SC7).

Kiekvienas liturginis veiksmas turi savo prasmę, todėl labai svarbu ją žinoti. Kūnas liturgijoje turi savo reikšmę, net galime teigti, kad jis mums „kalba“. Romos Katalikų Mišiolų įvade skaitome labai prasmingus žodžius: *vieninga kūno laikysena, kurios turi laikytis kiekvienas dalyvaujantis liturgijoje, yra bendruomeniškumo ir vieningumo ženklas bendruomenėje* (nr.20).

Šią rubriką pradėsiu nuo nusilenkimo. Turbūt ne vienas iš mūsų klausiamo, kada turiu nusilenkti, kodėl turiu nusilenkti ir kam turiu nusilenkti. Taigi pagvildenkime šiuos klausimus.

Nusilenkimas arba galvos palenkimas reiškia pagarbą, tuo parodoma, kad visiškai sutinkama su vyresnioju ir jam pritariama. Tiek nusilenkimas, tiek galvos palenkimas liturgijoje reiškia tą patį – nuolankumą, pagarbą, atgailą, kvietimą, sutikimą, nusižeminimą. Žemu nusilenkimu pagerbiamas kryžius, altorius ir vyskupas. Taip pat yra svarbu atsiminti, kad nusilenkus kalbamos kai kurios **maldos. Palenkiamą galva tariant Jėzaus, Marijos, taip pat šventųjų vardus jų šventės dieną. Palenkiamą galvą, kai sakome *Garbė Dievui Tėvui, ir Sūnui, ir Šventajai Dvasiai; Ir Žodis tapo Kūnu, ir gyveno tarp mūsų.***

Kodėl ir kam turime nusilenkti atsako Kardinolas Joseph Ratzinger savo knygoje *Der Geist der Liturgie*. Jis sako, kad pirmoje Eucharistinėje maldoje yra tokie žodžiai: *Supplices de precamur* – nuolankiai Tavęs prašome. Tai yra muitininko gestas, kuris žino, kad negali išlaikyti žvilgsnio į Dievą, todėl nusilenkia. Šis supplice – nuolankiame nusilenkime—yra išorinė išraiška to, ką Biblija vadina nuolankumu: *Jis apiplėšė pats save* (Fil 2, 8).

Puikybę, kuri yra melas mūsų būčiai, kai žmogus nori būti kaip Dievas, Dievas nugali nuolankumu, kai pats tampa tarnu, pasilenkia iki mūsų. Žmogus turi išmokti nusilenkti prieš Dievą, nes pats Dievas pasilenkė prie žmogaus. Nusilenkimo gestas yra ėjimas į gilumą; tai kūniškas priminimas mums apie dvasinę laikyseną.

Šiais laikais nusižeminimas, nuolankumas tarsi nustumiami į šoną. Gal tai neprasminga šiuolaikiniam žmogui? Mes gi nusilenkiame prieš Dievą, todėl mūsų nusilenkimas Dievui nėra „nemadingas“.

Poezija ir menas

Pradžioje Dievas sukūrė dangų ir žemę. O žemė buvo padrika ir dyka, tamsa gaubė bedugnę, ir vėjas iš Dievo dvelkė viršum vandenų. Tuomet Dievas tarė: Tebūna šviesa! Ir šviesa pasirodė. Dievas matė, kad šviesa buvo gera, ir Dievas atskyrė šviesą nuo tamsos. Dievas pavadino šviesą Diena, o tamsą Naktimi. Atėjo vakaras ir išaušo rytas, pirmoji diena (Pr 1, 1-5).

Mintis atsirasti šiam darbui kilo spontaniškai. Keletas eskizų, linoleumo gabalas, peiliukai ir ... toliau kiekvieno interpretacija.

Pasaulio sukūrimas – tai visko pradžia. Tai atsiradimas „iš nieko“.

Tai minties, Logos realizavimasis, To, kas buvo Dievo mintyje, įsikūnijimas. Todėl ir darbe persipina baltų ir juodų linijų žaismas – tai, kas dar yra transcendentinėje tikrovėje ir kas jau yra Dievo išarta, kas jau yra imanentinėje tikrovėje. Chaosas, kuris dominuoja šiame darbe, mums sufleruoja apie tvarkos ilgesį, kurio kulminacinis taškas – žmogaus sukūrimas.

Klierikas Valentin D., IV k.

Darbas yra iš ciklo "Pasaulio sukūrimas", atliktas lino raižinio technika. 2/7, 2010 m.

Dangaus Karalystė

Kas yra man Dangaus Karalystė?
Lobis? Perlas?
Juk tai žemiški dalykai!
Tačiau, kas yra man Dangaus Karalystė?
Dievo artumo vieta.

Bet tai juk netiesa.
Jokia tai ne vieta.
Bet gi kas yra man ta Dangaus Karalystė?
Dievas.

Aprimo mano siela,
Aprimo mano dvasia,
Aprimo mano kūnas,
Nes Tu tarei: Nebijok! Aš esu Dievas.

Klierikas Daniel N., IV k.

Išmintis

Kas yra išmintis?
Kaip ji atrodo?
Kaip ji veikia?
Ar tu atsakysi?

Ji yra mummyse,
kiekviename iš mūsų!
Pagal ją mes gyvename,
kuriame...

Išmintis – grožis, tvarka,
gyvenimo laimė, tiesa, ramybė.
Mes ją girdime ir regime,
bet jos paimti negalime,
paliesti, užuosti.

Tu atsakai savyje,
kokia tavo išmintis,
ką ji tau teikia,
Atsakyk sau...

Klierikas Gediminas G., I k.

Klausimėlis

Kiekvienas žmogus susiduria su begale klausimų, tačiau ne kiekvienas teisingai klausia, nes klausyti visada reikia pradėti nuo Kodėl? Tai yra egzistencinis klausimas. Jo dėka žmogus vadinamas filosofu. Taigi pafilosofuokime apie maistą. Maistą? Jaučiu, seilės varva... Taip, maistą...

Labai dažnai seminarijoje gyvenantys ir besilankantys žmonės valgo "Daktarišką" dešrą, tačiau turbūt ne kiekvienas žino, kodėl "Daktariška" dešra vadinama "Daktariška"; gal ji turi daktarišką laipsnį, o galiausiai

kas yra ta "Daktariška" dešra?

Kiekvieno žmogaus klausėme atskirai, pradedant nuo virtuvės ir baigiant redakcija. Visi noriai ir entuziastingai dalinosi savo neišsemiamomis žiniomis:

Kodėl daktariška dešra vadinama daktariška?

Nes po jos suvalgymo reikia kviešti daktarą.

Turbūt pirmas ją išrado kažkoks daktaras ir pradėjo gaminti.

Nes profesoriai ją mėgsta ir be to mažai uždirba, todėl jie perka ir valgo daktarišką dešrą.

Viduramžiais ją valgė daktarai, joje yra daug vitaminų, o daktarai kitus gydo ir rizikuoja susirgti, tai jie sugalvojo tą dešrą ir vitaminų ten prikišo, ją vitaminizavo, kad valgant ji teiktų gyvybingumo ir sveikatos.

Kas yra tavo manymu daktariška dešra?

Skanus dalykas, panašus į plombyro ledus, sotus dalykas, be kurio gyvenimas atrodytų labai liūdnas.

Šunų džiaugsmas...

Tai dešra, kuri yra skirta ne tik daktarams, bet ir visiems žmonėms.

Plastmasė išlydyta.

Maistas pusryčiams ir vakarienei.

Sveikuolių maistas.

Maistas, žinau, kad ten būna pacukų primalta, bet populiarus maistas tarp studentų ir daktarų, ir profesorių.

Tai dešra turinti savo aukštą lygį bendroje dešrų lentynoje.

Daktariška dešra padaryta iš daktarų, kurie jau yra pensijoje ir negali dirbti, tai juos sumala ir iš jų padaro daktarišką dešrą.

Ar ji turi daktaro laipsnį?

Gali būti, jeigu į ją įdėti tam tikri priedai.

Neturi, nes tik daktarai turi laipsnį.

Kadangi daktariška – tai turi.

Ji turi magistro laipsnį.

Laipsnio neturi, turi tik rūšį, pirmą, antrą ir trečią.

Turi kubinį ir kvadratinį...

Ji laipsnio neturi, sakyčiau, ji net vidurinės nebaigusi.

Žiūrint iš kokių daktarų ji buvo padaryta, jei daktarai buvo su laipsniais, tai ir dešra su laipsniais.

Seminarijos kronika

Klierikas Žilvinas T., I k.

2011 08 27 Šeštadienį 13-tą valandą seminaristai susirinko į seminariją po vasaros atostogų.

2011 08 28 Sekmadienį seminarijos propedeutinio kurso ugdytojas diakonas

M. Mitkevičius dalinosi mintimis apie piligrimystę su susirinkusiais į konferencijų salę klierikais.

2011 08 29-30 Įvyko seminaristų ir vadovybės piligriminė kelionė į Žemaičių Kalvariją.

2011 09 05 Šventomis Mišiomis seminarijos didžiojoje koplyčioje įvyko naujųjų mokslo metų inauguracija. Homilijoje ganytojas ragino seminaristus būti šventojo Pauliaus nusistatymo ir ištikimybės Bažnyčiai, kuri prasideda jau seminarijoje.

2011 09 06 Konferencijų salėje seminarijos dvasios tėvas – kunigas Stasys Kazėnas SJ su seminaristais dalijosi mintimis apie kunigystę.

2011 09 10 Įvyko Vilniaus Arkivyskupijos jaunimo centro suorganizuotas piligriminis žygis „Būkite gailėstingi, kaip ir jūsų Tėvas gailėstingas“ iš Aušros Vartų į Trakus.

2011 09 13 Seminarijoje lankėsi Vilniaus vyskupas augziliaras Arūnas Poniškaitis. Jis pasakojo seminaristams apie maldą ir jos reikšmę dvasininko gyvenime.

2011 09 15 Seminarijos bendruomenė pasveikino ilgametį propedeutinio kurso vadovą kunigą Vaclovą Volodkovič su gimimo diena.

2011 09 19 Buvo palaiminti seminarijos klierikų kambariai. Vakaro šventose Mišiose ir šventinimo ceremonijoje dalyvavo ir naujai susirinkę aštuoni propedeutinio kurso alumnai.

2011 09 20-24 Trinapolio vienuolyne įvyko seminaristų rekolekcijos.

2011 09 25 Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijos klierikai dalyvavo diakono Mindaugo Grendos kunigystės šventimų iškilmėse, kurios įvyko Kaišiadorių Kristaus Atsimainymo katedroje.

2011 10 01-03 Trylika seminarijos ir propedeutinio kurso studentų kartu su kunigu Jurgiu Vitkovski, išvyko į Krokuvoje spalio 1-5 dienomis vykusį II Pasaulinį Dievo Gailėstingumo kongresą.

2011 10 04 Seminaristai pasveikino Jo Eminenciją A . J. Bačkį su jo vyskupystės 23-omis metinėmis.

2011 10 08 Įvyko seminarijos pirmakursių „krikštynos“.

2011 10 13 Seminarijos bendruomenė minėjo pirmojo atkurtosios Vilniaus seminarijos rektoriaus monsinjoro Kazimiero Vasiliausko 10-ąsias mirties metines, apsilankydama prie jo kapo Antakalnio kapinėse, dalyvaudama šventose Mišiose Arkikatedroje bazilikoje.

2011 10 22 Seminarijos futbolo komanda dalyvavo tarpseminariniam futbolo turnyre Rygoje. Mes laimėjom!

Užsklanda

Mieli Teesie skaitytojai!

Pabaigai norėčiau pasidalinti savo pirmaisiais įspūdžiais ruošiant šį Teesie laikraštuko numerį. Pirmą kartą gyvenime turiu galimybę išleisti laikraštį. Tokios patirties niekada dar nesu turėjęs. Šis darbas reikalauja nemažai laiko ir kruopštumo. Kai gavau šią tarnystę, nusprendžiau kuo greičiau sudaryti Teesie laikraštuko planą, kuriuo vadovaudamasis ir išleidau šį pirmąjį numerį.

Šiame numeryje, turbūt kiekvienas pastebėjo, turime nemažai naujų skilčių, tai yra: Pokalbis su kunigais ir aktualijos; **Liturginės laikysenos ir veiksmai**; **Švč. M. Marija** ikonografijoje; **Graikų Apeigų Katalikai**; Poezija ir Menas; **Klausimėlis**, o taip pat, Propedeutinis. Ši temų įvairovė, manau, kiekvienam leis pasirinkt tai, kas įdomiausia.

Šis Teesie laikraštukas „išplaukia“ iš mūsų bendruomenės, todėl jeigu nebūtų klierikų rašančių į Teesie, nebūtų Teesie laikraštuko. Jame visada yra skirtingos klierikų patirtys, išgyvenimai ir skirtingai gvildenamo temos.

Kitame Teesie numeryje planuoju įvesti dar vieną naują skiltį: Biblija. Joje rasime žymaus žydų mokslininko Jacob'o Neusner'io veikalą ištrauką apie Rabino pokalbį su Jėzumi. Nenauja, bet šiame numeryje nebuvo įtraukta Dvasinio Skaitymo skiltis. Joje rasime evangelinės ištraukos apmąstymą. Šių mokslų metų Teesie laikraštukas bus įvairaus pobūdžio, tiek turinio, skilčių, tiek apimties atžvilgiu.

Dėkoju visiems, kurie prisidėjo prie šio pirmojo Teesie numerio išleidimo. Dėkoju už bendradarbiavimą savo kolegai klierikui Renatui Švenčioniui.

Italų kilmės Vokietijoje tarnavęs katalikų kunigas, teologas, religijų filosofas ir liturgistas R. Gvardinis sakė: žegnojamės baigę melstis, kad pasiliktų mumyse, ką Dievas mums dovanavo. Už visas mums dovanotas patirtis, kurias gavome skaitydami šį Teesie laikraštuką dėkokime Dievui. Taigi kryžiaus ženklų: *Vardan Dievo Tėvo, ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios*, užsklendžiu šių mokslo metų Teesie laikraštuko pirmąjį numerį.

Klierikas Daniel N., IV k.

*Mes, stiprieji, turime pakęsti silpnujų silpnybes, ne sau pataikauti.
Kiekvienas iš mūsų tesirūpina būti artimui malonus, jo labai ir pažan-
gai. Juk ir Kristus gyveno ne savo malonumui, bet taip, kaip parašyta:
Tave keikiančiųjų keikimai krito ant manęs.*

Rom 15, 1-3